

İlyas ENGİZ
KISA ÖYKÜ YARIŞMASI BİRİNCİSİ
Rumuz: **DURU**

İÇİ PIR PIR ETMİŞ

İstanbul'a her gidişimde, üniversitede öğrenciyken kaldığım Âşıklar Sokağı'ndaki evi gidip görmek istemişimdir. *Gözden irak gönülden de irak* denir ondan mı, yoksa eski heyecanlar kalmadı da ondan mı, gidemedim işte... Gençliğimle yüzleşmekten korkuyordum belki de...

Son gidişimde... Nasıl olduysa... Taksim'den aşağı yürür buldum kendimi. Anladım ki ben, gönlümün tutsağı bakışlarımın ardına takılıp yola koyulmuşum. İyi de etmişim. Etmişim ama ne yazık ki ben, yerinde duramayan, herkese her şeye sevdalı o genç değildim artık. Yersizlik duygusuyla nereye gideceğini bilemeyen ve Talimhane Semtine ilk kez gelmiş bir yabancıydım sanki. Bir yandan yürürken, bir yandan da geçmiş zamanlardan kalma tanıdık bir bakış veya dostça bir gülümseyiş özlemiyle gelen geçene bakıyordum. İnsanlar hiç yokmuşum gibi görmeden geçiyorlardı yanımdan. Ya ben, onların gözünde bir hiçtim, o yüzden görmezden geliyorlardı beni... Ya da ben, geçmişte dolaştığımdan, şimdiki zamanda görünmez olmuşum.

Bir tarihte... Uzunca bir kışın ardından... Haziran güneşi sırtınızı ısıtırken... Gençliğin ateşiyle kanınız fokur fokur kaynarken... Tam da *yaşanacak günler* dediğiniz günlerden birinde... Elinizde diploma denen bir kâğıt parçası... Sevdalısı olduğunuz İstanbul'u bırakır gidersiniz. Odanızı, anılarınızı... Gençliğinizin pembe düşlerini... Hayal kırıklıklarınızı... Rum kızına olan aşkınızı... Çok sevdiğiniz komşularınızı... Bir daha göremeyeceğinizi aklınıza bile getirmeyerek bırakır, siladaki yuvanıza çekip gidersiniz. Sonra yeni bir yaşamın kapıları açılır önünüzde. Yeni heyecanlar... Yeni bir aşk! Evlenirsiniz. Çoluk çocuk!

İstanbul'dan ayrılmadan önce, sokağın ve yaşayanlarının hep bıraktığım gibi kalacağını, canım istedikçe gelip göreceğimi düşünürdüm. Aradan neredeyse yarım asır geçmişti. İlerledikçe, belleğimde oluşan burgaçtan süzülerek, yıllar öncesine düştüm. Uzun yıllar üzerinde yürüdüğüm bu yolda, önüm sıra giden ayak izlerimi görür gibi oldum. Tozlu vitrinlerde de gençliğimin görüntüsünü... O zamanlar, sinekkaydı tıraş olur, giyinir kuşanırdım. Sokağa çıkıp da vitrinlerin önünden geçerken yan gözle ve kurumlanarak bakardım kendime. Gençliğin verdiği gururla kasılır şişinirdim. Şimdiyse, görüntüsü bana hüzün veren... Ak saçlı... Titrek... Hiç mi hiç gençliğime benzemeyen bir ihtiyar vardı camda.

Bunca yılda, ben ne yapmıştım kendime? Ya da kim ne yapmıştı bana böyle?

İki de bir hizayı bozup başımı yükselttiğim ve *bu ülkede ben de varım*, dediğim için birileri, kafama vurmuşlar da boyumu mu kısaltmışlardı?

Köşelerimi, sivrilerimi yontarlarken ufalmış mıydım?

Ya da yaşamın acı suyuyla yıkamışlar da çekmiş miydim?

Yıllar boyu şişinip kabardıktan sonra birden havası boşalmış da pörsümüş müydüm?

Tabelalara bakıp anımsamaya çalışarak... Feridiye Caddesi'nden Farabi Sokak'a... Oradan inip Duvarcı Âdem Sokağı'na saptım. Durdum. Yenilemesi yapılmış binaların yanı sıra, onarılmayıp günümüze erişebilmiş tanıdık ve şimdi iyice köhneleşmiş evlere içim cızırdayarak baktım. Zamanın hırpalamasıyla, her an toz olup dağılıverecekmiş izlenimi veren bu köhne evlere baktıkça... Geçmiş bu yıkık dökük yerde aramanın ahmaklık olduğuna karar versem de gönlümün itelemesiyle durmayıp ilerledim... Âşıklar Sokağı'na vardığımda, her nasılsa içimde bir yerde sıkışıp kalmış duygu artıklarıyla karşılaşınca şaşırımdım. Zaman koluma girmiş, unuttuğumu sandığım geçmişe sürüklüyordu beni. Bir zamanlar belleğime çakılmış, ruhuma kazınmış görüntüler, soluk alıp vermeye başlamıştı. Geçmişte yaşamışların kederli ve hüzünlü hayaletleriyle dolu bu sokakta duymadığım kadar ses, görmediğim kadar gölge vardı o anda.

Taş merdivenli yolda yavaşça inerken... Birkaç basamak aşağıda durdum. Bir zamanlar kaldığım sokağa baktım. Köşeden aşağı ikinci ev... 18 numara... Madam Filo'nun evi...

“*Bunca yıldır neredeydin be adam? Biliyor musun, siz çekip gittikten sonra buraların tadı tuzu kalmadı,*” dercesine acıklı bakıyordu bana ev. Ya da bana öyle demeliymiş gibi geldi. Onun harap ama gururlu duruşunu, geçmişi günümüze bağlayan bir iç çekişine benzettim. Hüzünlendim. Basmaya bile kıyamadığımız, üzerlerine oturup komşularımızla yarenlik ettiğimiz, şakalaştığımız eşik ve basamaklar, taşın da içine işlemiş kalın bir tozla kaplanmıştı.

Dilini, dinini, ırkını sorgulamadığımız; Türk, Rum, Ermeni, Süryani, Polonez komşularımız vardı. *Dili, dini, rengi ne olursa olsun iyiler iyidir,** diye düşünenlerdendik. Akşamüzerleri sokakta, her dilden, her ırktan, değişik din ve mezheplerden insanlar... Eşiklerde oturur... Birbirlerini ötekileştirmeden konuşur... Yarenlik eder... Şakalaşırlardı. Eşikten eşige... Cumbadan cumbaya... Gönül köprüleri kurulmuştu. O köprülerden oluk oluk sevgi ve dostluk akardı. Kimse kimseyi yermezdi. Yalnızca bakmaz, birbirimizin içini görürdük.

Akademi’den dönüşümde, üstümüzdeki katta oturan Madam Anahid ve yan komşumuz Silva’yı eşikte otururken görürdüm. Gözlerinde çok yakın bir dostu görmenin ışıltısı... Hemen yana kayarlar... Oturmam için bana da yer açarlardı. Orada oturup dostluklarımızı ve sevgiyle buğulanmış soluklarımızı sigaralarımızın dumanlarına katıp karıştırarak ve içimize doldurarak muhabbet etmek, birbirimize güzel sözler söylemek, gönül almak çok hoşumuza giderdi.

Zemin katta iki oda vardı. Biri, İTÜ Makine Fakültesi’nde okuyan amcaoğlum Namık’la birlikte kaldığımız oda... Arkadaki küçük bir bahçeye cepheli... İki pencere... Pencere arasında, gıcırtılı, kirli beyaz renk yağlıboyalı, üst kısmı camlı, tahta bir kapıdan bahçeye çıkılırdı. Güneş: “*Ben, küf kokan bu odadan korkarım,*” dercesine içeriye bile bakmadan pencerelerin önünden geçip giderdi kışın. Bahara doğru bahçedeki ağaçların dalları, çiçek ve yaprak özlemiyle ürperirdi. Baharın coşkusu gönüllerimize dolunca sevgi tomurcuklanır, ağaçlarla birlikte dostluklar da çiçek açardı. Buram buram sevgi kokardı her yanımız. Küçük bir bahçeye çıkılırdı odamızdan. Diğer evlerinkilerle birlikte bu bahçeler, orta büyüklükte bir avlu oluştururdu. Komşulukları tek mekânda buluşturan bu avlu, bize de kucak açan bir yürek bahçesi gibiydi. Cumbalar nasıl bir evin sokağa bakan gülen gözleriyse... Arka bahçeler de o evin komşuluğa, dertleşmeye, paylaşmaya açılan gönül kapılarıydı.

Cumartesi akşamları genelde bizim odada toplanılırdı.

Mıgırdıç... Anahid’in kocası... Tornacıydı. Plastikten dökümleri yapıncaya kadar, kadın ayakkabıları için sert ağaçtan topuk yapardı. Kulağında tornanın uğultusu, günün yükü ve yorgunluğu omuzlarında girerdi içeriye. Zayıf ve çelimsiz bir adamdı. Ama adam gibi adamdı.

O gece... Dostlukların zirve yaptığı, unutulmaz gecelerimizden biriydi... Bizim oda kapısından başını uzatıp gülümsemişti Mıgırdıç. Omuzlarında hayatın onca yüküyle dik durabilme çabası içindeki bir insanın, böylesine güler yüzlü, ince ruhlu, duygulu, sevecen ve uysal olması şaşırtıcıydı. Hemen bir sandalye çektik altına. Külçe gibi çöktü. Bir kadeh şarap, bu yorgunluğun üzerine iyi giderdi. Bir bardak doldurup uzattım. Bir dikişte içti.

“*Bir kadeh daha Müsü Mıgırdıç, yarın Pazar,*” dedim, bardağını yeniden doldururken...

Anahid kuyruk (abla), dudağında en yorgun anlarında bile çözülmeyen gülümsemesi, kocasına gösterilen yakınlıktan hoşnut... Ama onun sarhoş olup civırtmasından endişeli:

“*Ne o öyle? Onun şerefine, bunun şerefine, deyip başınıza dikoorsunuz şarabı. Bakorum, bu gidişle papazın şerefine de içeceksiniz.*

“*Haydi, o zaman, papazın şerefine!*” dedim.

“*Böyle giderse adamakıllı papazı bulacaksınız vire!*” diye atıldı Silva.

Cilveli tavırları, coşkusu ve fıkır fıkır oluşuyla bütün dost toplantılarımızın olmazsa olmaz konuğuydu Silva. Yan duvarı bizim odaya bitişik evde otururdu.

Madam Anahid, sessizliği hiç sevmezmiş. Yalnızlıktan nefret edermiş. Sıkça bize uğrar, bizimle konuşmak, dertleşmek isterdi. Bir gün yine, oldukça sessiz oturuyorduk Namık’la. Hava soğuk olduğundan dışarıya çıkmamıştık. Yukarıdan, üstümüzdeki odadan döşemeye vuruldu ve bağırdı Anahid: “*Çocuklar! Gürültü yapmazsanız keçileri kaçıracağım. Hadi! Hoplayın... Zıplayın... Bağırın... Çağırın... Şamata yapın vire!*”

Bir süre sonra Anahit, elinde bir tepsi... Tepside bir sürahi... İçinde evde yapılmış vişne likörü... Hüznünü giyip kuşanmış... Derdini takıp takıştırmış ve birikmiş sıkıntısı yüzünde çıkagelmişti. Sayfaları gözyaşlarıyla ıslanmış acıklı bir aşk romanından çıkmış gibi sıırıslıklamdı.

Anahid, yüreğinde gizlisi saklısı olmayan duygulu, sevgi dolu gerçek bir dosttu. Dertleşirdik. Hüznü de neşeyi de paylaşırdık. Gülünce güzelleşirdi. İçinin güzelliği yüzüne vururdu. Saçlarını boyamazdı. Kırçıldı saçları. Etine dolgun ve elleri yumuk yumuktu. Çamaşır ve bulaşıkta pütürleşmiş parmaklarına evlilik yüzüğünden başka bir mücevher takmazdı.

Mıgırdıç, geride kalan bir haftanın yorgunluğuyla esnediği sıra, ağzını kapatabilmesi için başını yukarı kaldırması ve gözünü tavanda gezdirmesi gerekiyormuşçasına, bizim odanın gökyüzü görüntülü tavanına bakmıştı o gece. O baktı diye hepimiz bakmıştık. Özellikle Anahid, biraz da yüzü kızarak bakmıştı... "Ne yaptınız da tavanı üzerimize göçürttünüz," deyip şakadan takılmıştı onlara. İncitmeyen, gülümseten şakalar dostluklarımızın tuzu biberiydi. Sonra o curcunalı günü anımsayıp hep birlikte gülümsemıştik.

Bir gece, tüm evi ayağa kaldıran... Ansızın... Hiç beklenmedik... Umulmadık! Şaşırtıcı bir olay olmuştu. Sabaha karşı, hepimiz derin uykudayken... Bizim oda tavanının yorgun ve yaşlı bağdadi sıvası, büyük bir gürültüyle üzerimize göçmüştü. Yumuşak yün yorganlarımız bizi korumuştü. Göz gözü görmez bir tozla kaplanmıştı odanın her yanı. Korkulu ve pörtlemiş gözlerle yataklarımızdan fırlamıştık. Gürültüye uyanan binadaki herkes, merdivenden yuvarlanırcasına, koşuşturmuşlardı aşağı kata. Şaşkınlığımız geçer geçmez, kahkahalarla gülmeye başlamıştık. Bizi o perişan halimizle bırakıp da çekip gitmediler. Pencereleler açıldı. Oda havalandırıldı. Kısa süre içinde moloz süpürülmüş, yorgan çarşaf, toza bulanmış ne varsa silkelendi. Elbirliğiyle çekidüzen verilmişti odamıza.

Kadehler yeniden tokuşturulmuş. Ağızlar peltekleşmiş. Dudaklar yamuklaşmıştı. Diller dönmez olmuştu ağız içinde. Birbirimizin yüzlerine bakıp sevgiyle gülümserken, aynı anda da, paylaşmak için özel günlere saklanmış ev yapımı şaraptan yudumluyorduk.

Göçümden sonra, yalnızca çitaları ve volta tipi döşemenin putrelleri görünen tavan, uzun süre öylece kalmıştı. Bir gün Namık'la çok çirkin görünen tavanı kâğıtla kaplamaya karar vermiştik. O zamanlar çocukların okul defterlerini kaplamada kullanılan büyük boy kırmızı ve mavi kâğıtlar vardı. Gökyüzü görünüşü vermek için tavanı, o kâğıdın mavisıyla kaplamıştık. Üzerine de parlak renkli eliş kâğıtlarından hazırladığımız gök cisimlerini yapıştırmıştık. Güneşi, Ayı Satürn'ü, Jüpiter'i, öteki gezegenleri ve çok sayıda yıldızı yerleştirmiştik gökyüzüne.

Namık'la göz göze gelmişim. Mezuniyeti yaklaştığından ve çok yorucu bir öğrencilik geçmişinin ardından, gelecek onun için bir başka anlama bürünmüşken, ne yıldızlar, ne de gezegenler umurunda bile değildi o anda. Körkütük sarhoştü ve başka düşler içindeydi.

İçkiden kızarmış yüzüne bakınca, iki ay önce anlattıklarını anımsamışım...

Oldukça sağlamış görünmüştü gözüme...

"Kış diyorum ya, şimdi bile dilimi üşütüyor bu sözcük," demişti o günleri anlatırken.

Ders yılının ikinci yarısında, Bafra'dan dönüşümden karayolları kardan kapanmış ve Samsun'dan bindiğim trenle ve üç gün süren bir yolculukla, sanırım mart ayının ilk haftasıydı, İstanbul'a dönebilmişim. Eve vardığımda Namık'ı beti benzi solmuş, bir deri bir kemik, kikirliği çıkmış ve iskelet kılığına girmiş bir durumda bulmuşum. Gribe, *paçavra hastalığı* denmiş olmasındaki gerçekliği, onu öyle görünce daha iyi anlamışım. O yıllarda Asya Gribi mi, yoksa Honkong gribi mi, adı batsın, bir salgın olmuştu. Meğer bizim Namık da son yıl imtihanlarının yorgunluğu ile güç kaybetmiş... O adı batasınca gribe yakalanmış... Çok ağır hastalanmış.

Beni görür görmez sulanan gözlerle boynuma sarılmıştı. Burnunu çekerek koklamıştı beni. Derime sinmiş memleket kokusunu uzun süre içine çekmişti. Sonra olan biteni anlattı:

Gece ve soğğun el ele verip sinsice sokulduğu... Bir karabasan gibi evlerin üzerine çöreklediği... Issız, sessiz ve ürkütücü gecelerden birinde Namık... Öyle kötüşmüş, öyle ağırlaşmış ki, inleyip durmuş gece boyu. Yalnızlıktan ve kendini savunmasız hissetmekten olacak, içine dolan hüznle kalbi daralıyor, bitkinliğinden yerinden bile kımlanamıyormuş. Soğuktan camlar buz kesmiş... Pencereden soğğun ürkütücü ılık sesleri duyuluyormuş...

Ve Namık, çok ama çok üşüyormuş. Çok da korkuyormuş...

Üst katta Anahid, sıcacık yatağında... Mışıl mışıl uyurken... Birden... Böğründe bir sıkışıklık duymuş ve içi pır pır etmiş. Sıkıntıyla uyanıvermiş. Yedi kat yerin altından gelircesine inilteler duymuş. Kulak vermiş... Bu seslerin hemen altlarından, bizim odamızdan geldiğini anlamış. Gece yarısını geçmişti. Hemen fırlamış yatağından... Sabahlığını geçirmiş sırtına... "Bana ne ya elin oğlundan! Ne dini dinimden, ne ırkı ırkımdan," dememiş. Mıgırdıç da uyanmış, o da: "Sana ne ya, elin adamından! Ne dini dinimizden, ne ırkı ırkımdan, bırak ya ne hali varsa görsün," dememiş. Anahid, soğuk, dememiş. Her yer buz kesmiş, dememiş. Tiril tiril titrese de... Bir elinde kova... İçinde kocasının atölyesinden getirdiği yonga ve tahta parçaları... Öteki elinde ilaç ve ihlamur yaprakları... İnmiş aşağıya. Soğuk bir demir parçasından başka bir anlam taşımayan... Soğuk duruşuyla bakanları bile üşüten... Bizim suratsız sobayı tutuşturmuş ilkin. Anahid, o acı soğukta dışarı çıkıp kalan üç beş odunu içeri taşımış. Bir süre sonra sobanın yanakları kızarmış. Oda ısınmış. Sonra elini hastanın alınına koymuş. Bir de ne görsün, ateş olmuş harlı harlı yanıyormuş Namık. Anahid, ihlamur kaynatıp içirmiş. İlaç içirmiş. Bir anne gibi duygulu... Uykulu... Ve dalıp dalıp giden gözlerle başında beklemiş. Neden sonra... Sabaha karşı... Gözlerini açmış Namık... Gözlerinin içi gülüyormuş... Anahid de bir sevinç, bir sevinç! Elini göğsünün üstüne bastırıp kendi inanişinde *çok şükür* anlamına gelen bazı sözler mırıldanmış. Bir süre sonra oda iyice ısınmış. Boncuk boncuk terlemeye başlamış Namık. Bu kez analarımızın yaptığı gibi sırtına ve göğsüne havlu koymuş. Ter, sel olup akmaya başlamış Namık'ın boynundan kuyruk sokumuna kadar. Yastığı bile ıslanmış. Çekip giderse soba sönecek! Soba sönüncə oda soğuyacak! Oda soğuyunca da hastanın sırtı buz kesecek! Anahid, yerinden kımlıdayacak kadar bile gücü kalmamış genci soymuş... Vıcık vıcık tere bulanmış sırtını, göğsünü bir anne, bir abla şefkatiyle silmiş. Valizinden temiz çamaşırlarını bulup giydirmiş. Donunu eline verip: "Hadi, utanma! Ben bakmorum, değiştir şunu!" demiş arkasını dönerek. Sonra sırtını sıvazlayarak yatırmış Namık'ı yatağa. Sıkı sıkıya örtmüş üstünü. Gün ışıırken: *Hadi geçmiş olsun*, deyip, omuzlarında melek kanatları... İyilik yapmış olmaktan mutlu... İliklerine kadar sevinç titremesiyle ve içsel bir erinç duygusuyla yatağına dönmüş.

Kendime sorarım sık sık: *Anahit'in yaptığı bu insanlığı hangi kadın yapar günümüzde?*

Analarımız, bacılarımız gibi elleri öpülesi bir Anadolu kadınıydı Madam Anahid. Ablamızdı... Mıgırdıç da özgüvenli, fesatlık nedir bilmeyen bir Anadolu adamıydı.

Üstümüzde güneşin, ayın ve yıldızların bir arada bulunduğu bizim dost dünyamızı sarmalamış gökyüzümüzün altında... Bu güzel, iyi yürekli, candan insanlarla birlikte olmaktan çok mutluyduk o gece. İyileşmesinden bu yana ilk kez bu denli sevinçli ve yaşam doluydu Namık. Baharın coşkusu hem onun hem de bizim tüm davranışlarımıza yansımıştı.

Sevgi muhabbet kaynar, yanan ocağımızda.

Bülbüller şevke gelir, gül açar bağımızda.

Hırslar, kinler yok olur, aşkla meydanımızda.

Aslanlarla ceylanlar, dosttur kucağımızda. **

Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü'nden mezun olalı beri ilk kez gelmişim eski sokağıma... İyi ki gelmişim. Bir daha gelebilir miyim, bilemem. Kismet!

Ayaklarım oturma özlemiyle bükülmeye başlamıştı. Bir kâğıt mendil serip oturdum köhne evin eşğine... Dirseklerimi dayadım dizlerime. Ruhumun yaşamakta direnen arzusu karşısında iyice tükenmiş bedenim, nasıl davranacağını bilemeyen bir anlamsızlıkla titremekteydi.

Ayrılırken, tozlu, kasvetli pencere camları üzerinde gezdirdim gözlerimi. Renkleri solmuş, pırtık çamaşırlar asılı cumbadan cumbaya gerili iplerde. Zaman binaları hırpalarken belli ki dostlarımı da alıp götürmüş... Çöp arabalarının durduğu yerde, üst yolda, Duvarcı Âdem Sokağı'nda cenaze arabaları da durmuş, tanıdık kim varsa alıp alıp götürmüş olmalı...

Ne kalmış geriye o günlerden?

Sefaletin çirkinleştirdiği zamana yenik düşmüş köhne evler!

Yoksulluğun tırmaladığı, insan yüzleri!

Ve anılar... Anılar...

*...**... HACI BEKTAŞ VELİ